

מתורתו של צדיק אביך ועקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בביאור פשט מצוות התורה וענייני עבודת הש"ת שגלגטו מכל ספריו הק'

פרשת וישב ה'תשפ"א

קא פסיק ותני להו דאין לו חלק לעולם הבא:

מדוע נקטו ספק אשת איש ולא אשת איש ודאי

ותו קשה במה דקאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן דגזוהו לן לאדם שיבוא על ספק אשת איש ואל ילבין פני חברו ברבים, ומייתי ראיה מדוד, הרי מדוד מוכח דאפלו ודאי אשת איש נזח לו לאדם שיבוא עליה ואל ילבין פני חברו ברבים, מדקאמר דוד הבא על אשת איש מיתתו בחנק ויש לו חלק לעולם הבא אבל המלבין וכו' אין לו חלק לעולם הבא, ואף על גב דמעשה דוד הוה בספק אשת איש, מכל מקום מדברי דוד מוכח דאפלו ודאי, ורבנותא הוה לאשמועינן ודאי יותר מספק:

רק במעשה דדוד היה חילוק ביניהם

ונראה לעניות דעתי לישב, דודאי ברישא דקאמר דהבא על אשת איש והמלבין פני חברו ברבים אין להם חלק לעולם הבא, בדלא קבלו עגשם בזה העולם או לא חזרו בתשובה, אבל אם קבלו עגשם או חזרו בתשובה ודאי גיש להם חלק לעולם הבא. ובסיפא דקאמר דוד הבא על אשת איש מיתתו בחנק ויש לו חלק לעולם הבא והמלבין פני חברו אין לו חלק לעולם הבא, הנה נודע דדוד המלך עליו השלום כיון שעשה אותו מעשה דבת שבע ושלח לו השם נתן הנביא, חזר דוד בתשובה ואמר לו נתן הנביא (שמואל ב' יב יג) גם ה' העביר חטאתך לא תמות, הרי בשם השם דמחל לו אותו עון. אבל המלבינים פני דוד לא רצו לחזור כלל, דהרי תמיד כשעוסקים בתורה דהיא משיבת נפש אפלו הכי באותה שעה אומרים ומלבינים פני דוד הבא על אשת איש מיתתו במה, אבל גם המלבין אם חזר בתשובה גמורה פשיטא דתועיל לו, ולפיכך הוה דוד משיבם הבא על אשת איש מיתתו בחנק וכיון דקבל עגשו מיתתו כפרתו ויש לו חלק לעולם הבא, ואני הרי קבלתי עלי מיתה בבוא אלי נתן הנביא, רק ה' מחל לי בשובי אליו, אבל אתם המקשים ערפכם תמיד ומלבינים פני תמיד ולא אבייתם לעלות במעלות התשובה, בודאי דאין לכם חלק לעולם הבא:

על הלבנת פנים קשה לשוב בעולם הזה

אי נמי למה פסק דוד להם בהמלבין דאין לו חלק לעולם הבא, משום דהבא על אשת איש מיתתו נמסרה לבית דין, ולפיכך מיתתו כפרתו, אבל המלבין הרי אמרינן דהוי כאלו שופך דמים, ואפלו הכי אין בית דין ממיתין אותו, אם כן נשאר עגשו לשמים, וכמעט שאין לו חלק לעולם הבא, דלא יוכל לעשות תשובה גמורה כל כך המפטרותו מעגש מיתה:

דווקא ספק אשת איש קל ממלבין פני חבירו ברבים

ומה דקאמר רבה בר בר חנה דגזוהו לן לאדם שיבוא על ספק אשת איש, הכונה היא דהנה הבא על אשת איש והמלבין אם לא קבלו עגשם או לא חזרו בתשובה רק מתו ברשעים, בודאי דעגש שניהם שוה דשניהם יורדים לגיהנם ואינם עולים, ואם כן

חומר עוון הלבנת פנים

הוא מוצאת והיא שלחה אל חמיה לאמר (לח כה). גמרא דבבא מציעא דף ג"ח (ע"ב) וזה לשונו: תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק, כל המלבין פני חברו ברבים כאלו שופך דמים. אמר ליה שפיר קאמרת, דחזינא ליה דאזיל סמקא ואתי חורא. אמר ליה אבוי לרב דימי במערבא במאי זיהירי. אמר ליה באחווריי אפי, דאמר רבי חנינא הכל יורדין לגיהנם חוץ משלשה, הכל סלקא דעתך, אלא אימא כל היורדים לגיהנם עולים, חוץ משלשה שיוורדים ואינם עולים, ואלו הן הבא על אשת איש, והמלבין פני חברו ברבים, והמכנה שם רע לחברו. מכנה הינו מלבין, אף על גב דדש ביה בשמיה. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, נזח לו לאדם שיבוא על ספק אשת איש ולא ילבין פני חברו ברבים, מנא לן, מדדרש רבא, דדרש רבא מאי דכתיב (תהלים לה טו) 'ובצלעי שמחו ונאספו קרעו ולא דמו', אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם גלוי ונדוע לפניך שאם היו מקרעין בשירי לא היה דמי שותת לארץ, ולא עוד אלא אפלו בשעה שעוסקים בנגעים ואהלות אומרים לי דוד הבא על אשת איש מיתתו במה, ואני אומר להם מיתתו בחנק ויש לו חלק לעולם הבא, אבל המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא. ואמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב, ואמרי לה אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא, ואמרי לה אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי, נזח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים, מנא לן, מתמר, דכתיב 'הוא מוצאת והיא שלחה אל חמיה':

קשה שלכאורה המאמרים סותרים

ויש לדקדק בזה האגדה, דמתחלה קאמר הבא על אשת איש והמלבין פני חברו ברבים שניהם יורדים לגיהנם ואינם עולים, אלמא כי הדדי גינהו, ולבסוף קאמר דדוד היה אומר לאותם המלבינים אותו דהבא על אשת איש מיתתו בחנק ויש לו חלק לעולם הבא אבל המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא, אלמא חלוקים זה מזה:

באיזה אופן יש לחלק בין בא על אשת איש למלבין פני חבירו

ועוד קשיא ארישא דקאמר הבא על אשת איש והמלבין פני חברו אין להם חלק לעולם הבא, והלא אם קבלו עגשם בזה העולם או אם חזרו בתשובה גמורה יש להם חלק לעולם הבא כמבאר בכמה דוכתי, וכי תימא רישא מיירי בדלא קבלו עגשם בזה העולם או לא חזרו בתשובה, ולפיכך קאמר בסיפא דדוד היה אומר להמלבינים אותו דהבא על אשת איש מיתתו בחנק ויש לו חלק בעולם הבא כיון דקבל עגשו בזה העולם, אם כן יקשה על זה דגם המלבין אם יקבל עגשו כאן יש לו חלק לעולם הבא [בכאן נאבדו שתי שורות וכו'], ולמה דוד

הוא שגדול עונם מנשא על שגדלו חרבן הגדול אשר זהו עולם ומלאו כידוע, על פי חטאים תרדף רעה אחר רעה עד יאשמו כמדתם וכו', כי מי לנו גדול מחרבן הבית וכו', ומה גם בית ראשון המעלה כידוע וכו', ודברי ירמיהו גם באיכה יוכיחו גם על כל אותה הרעה וכו':

'שאלו לנבואה' כנגד גלות מדי

שאלו לנבואה לעמת גלות מדי כנזכר לעיל וכו', שעוד בה גם כן שלעמת גזרתם שהיתה להשמיד להרג ולאבד וכו', הינו נמי הנפש החטאת היא תמות, זה לעמת זה עשה האלהים וכו', ולעמת חרבן הנזכר לעיל היתה גזרתם שזה וקשה וכו', שזה גורם לזה שבחזא מחתא גינהו וכו':

'שאלו לתורה' כנגד גלות יון

שאלו לתורה לעמת גלות יון כנזכר לעיל וכו', שעוד בה גם כן יביא קרבן ויתכפר לו, ודי להם שלא יענשו כענש הראשונים וכו', וכידוע נמי בגלות חשמונאי ובניו שהיתה בגלות ההיא וכו', וכן יביא קרבן וכו' לעמת שהיו כותבים על קרן השור וכו':

'שאלו להקב"ה כנגד גלות אדום

שאלו להקדוש ברוך הוא לעמת גלות אדום כנזכר לעיל וכו', שעוד בה גם כן ללבי גליתי ולא יברי לא גליתי (תיקו"ז סו:), שלעמת גלות זה אתי שפיר גם כן הנסתרת לה' אלהינו וכו' (דברים כט כח), וכנזכר נמי שאין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים וכו', וזהו טוב וישר ה' וכו': (שכל טוב ח"א, מאמר 'שאלו לחכמה')

לא יערב עם התורה שיחה אחרת

מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי (תהלים קיט צז). בזה בא לדבר על ענין אהבתו בתורה שאינו נפרד ממנה כלל ואינו מחשב בהבלי העולם כלל כי אם בדברי תורה. וכבר כתבנו דהטעם דנקראת התפלה 'שיחה', משום דצריך המתפלל שלא יערב שום הרהור שיחה אחרת בתפלתו רק שיחת התפלה דוקא, ולהכי קרי לה 'שיחה', שלא יש בדעתו כי אם שיחה זו:

והכא נמי לענין התורה, צריך האדם שלא יערב עמה שום שיחה אחרת. וזהו שאמר מה אהבתי תורתך, דהינו, כמה גדולה בעיני אהבת תורתך, שהרי כל היום היא שיחתי ואיני מערב עמה שום שיחה אחרת: (אלף בינה, תהלים קיט אות מ)

לא נוכל לומר נוח לאדם שיבוא על ודאי אשת איש ולא ילבין פני חברו, כיון דשיניהם שוים, אבל ספק אשת איש בודאי דקל הוא ממלבין, ולפיכך קאמר כי אם ספק, ודו"ק: (לבונה זכה פרשת וישב)

חזוכה

ביאור מדרש 'שאלו לחכמה' כנגד ד' הגלויות

במדרש וילקוט תהלים איתא שם (רמז תשב) על פסוק הנזכר (תהלים כה ח) 'טוב וישר ה' וכו', דהינו שאלו לחכמה חוטא מה ענשו, 'חטאים תרדף רעה' (משלי יג כא). שאלו לנבואה חוטא מה ענשו, אמרה להם הנפש החטאת היא תמות' (יחזקאל יח ד). שאלו לתורה וכו', אמרה להם יביא קרבן ויתכפר לו. שאלו להקדוש ברוך הוא וכו', אמר להם יעשה תשובה ויתכפר לו, שנאמר 'טוב וישר ה' על כן יזרה חטאים בדרך', עד כאן [וכו']. אפשר שהיא לעמת ארבע גלויות הידועות, שהן המה בכל מדי יון אדום וכו'. ונודע הוא גם כן ששלמה המלך עליו השלום הוא שבנה בית ראשון דהיה מקדש וכו', אשר נתן למלכות בבל כידוע וכו'. ומנה ובה הגלה יחזקאל הנביא בגולה ההיא עד שהגד על פיו בנבואתו, גם לעמת מדי שהיתה בסוף הגלות ההיא וכו'. אכן גלות יון היתה בבית שני, כידוע שבטלו אותם מדברי תורה התורה וקרבנותיה, כידוע ממשמעות המטבע שטבעו רבותינו ז"ל בתפלת בימי מתתיהו בן יוחנן וכו', 'כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל לשכחם מתורתך וכו', ואחר כך וכו' וטירו את מקדשך' וכו'. אך כל שלשה אלה כבר עברו ונענשו עליהם במרא וחצינא אנחנו ואבותינו כמעט כלנו אבדנו לולי רחמי יתברך וכו', אך ואך הוא הגלות הזה של אדום שהיא סתומה וחתומה כמה וכמה, עד גדר שכל הקצים כלו ואין הדבר תלוי אלא בתשובה כידוע וכו':

'שאלו לחכמה' כנגד גלות בבל

וזהו שאלו לחכמה לעמת גלות בבל כנזכר לעיל וכו', שעוד בה גם כן חכמת שלמה אשר בנה בית הראשון שישלטו בו אנשי בבל וכו', חוטא, זה ישראל שחטאו להם עד שגרמו להחריב וכו', מה ענשו ודינו שכל כך גדול ומר דינם וכו', אמרה להם חטאים תרדף רעה, שהאמת

חידה שבועית: מה מבאר רבינו מדוע תפילה נקראת 'שיחה'?

(נא לכתוב תשובה קצרה ומתמצתת!).

פתרונות יש לשלוח עד יום שלישי הקרוב

למייל: 0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבור אביר יעקב'

שם הזוכה בסידור לשחרית
מתיבתא בהוצאת עזו והדר:

פר' כי תצא:

ה' יצחק ברמל ממודיעין עילית.

התשובה צריכה להיות מותוך ספרי מוד' האביר יעקב' זי"ע (או מותוך עלון זה) בין שולחי התשובות תיערך הגרלה על סידור לשחרית מתיבתא בהוצאת "עזו והדר".

